

OPRACOWAŁA:

Katarzyna Smolka

Szkoła Podstawowa nr 10 im. J. Kukuczki w Mikołowie

Powietrze jako niewidzialny, życiodajny skarb dla świadomej przyszłości dzieci naszej planety

POZIOM EDUKACYJNY:	PRZEDMIOT:
szkoła podstawowa, klasy 1-3	edukacja wczesnoszkolna (polonistyczna, przyrodnicza)

TEMAT PRZEWODNI:

Powietrze jako niewidzialny, życiodajny skarb dla świadomej przyszłości dzieci naszej planety.

CEL LEKCJI:

rozwijanie sprawczości uczniów poprzez działania na rzecz czystego powietrza w ich najbliższym środowisku, rozumienie przyczyn i skutków jego zanieczyszczenia oraz podejmowanie realnych, prostych działań poprawiających jakość powietrza w regionie. Kształtowanie postawy troski o czyste powietrze – poprzez doświadczenia, aktywności terenowe, kreatywne zabawy, kontakt z naturą i sprawczość w lokalnych działaniach.

METODY PRACY / DZIAŁANIA NA LEKCJACH:

Wprowadzenie dla dzieci (do odczytania na początku):

„Dzisiaj wyruszamy w wyjątkową podróż – będziemy poznawać powietrze, które nas otacza, oraz naszą planetę, która nas nosi. Zastanowimy się, skąd bierze się powietrze, dlaczego jest czyste lub zanieczyszczone i jak nasze codzienne wybory wpływają na jego jakość. Będziemy działać jak badacze, podróżnicy, twórcy i opiekunowie natury. Część zajęć odbędzie się w parku lub lesie, a część w szkole. Każde zadanie pomoże nam zrozumieć, że nawet najmniejsze działanie – zmiana w nawykach, szacunek do przyrody, rozmowa z kimś starszym – może pomóc Ziemi oddychać lżej”.

ćwiczenia praktyczne:

- Zastanówcie się nad tym, czy powietrze w ogóle istnieje? – doświadczenie „kubek kontra woda”; czy powietrze zajmuje miejsce? Dzieci odwracają pusty kubek i wkładają go pionowo do miski z wodą. „Co zatrzymało wodę, skoro niczego tam nie widzimy?” – Woda nie „wchodzi”, bo powietrze ją wypycha,
- „Balonowy odrzutowiec” – czy powietrze ma siłę? – doświadczenie: Dzieci nadmuchują balon, puszczają go i obserwują jego „odlot”. Dzieci dmuchają również w kierunku piórek, papierków i lekkich listków. „Dlaczego balon poleciał? Co było jego napędem?”. – Powietrze jest niewidoczne, ale realne - zajmuje miejsce, ma siłę, porusza przedmioty,
- gra ruchowa: „Wiatry czyste i brudne”:
  - zefirek – dzieci poruszają się delikatnie, miękko, lekko,
  - podmuch – szybki bieg w miejscu, energiczne kroki,
  - wichur – dynamiczne ruchy całym ciałem,
  - Smog – nagłe zatrzymanie, zadyszka, przygarbienie, zasłanianie ust,
- „Fantastyczne zwierzęta powietrzne” – Uczniowie konstruują z klocków Lego wymyślone zwierzęta, które żyją w powietrzu, oddychają na swój sposób, korzystają z powietrza, by się poruszać, reagują na zanieczyszczenie powietrza (np. chowają skrzydła, spadają niżej, tracą siłę). Następnie opisują trzy cechy skonstruowanego przez nie zwierzęcia: jak oddycha moje zwierzę, jak wykorzystuje powietrze, co dzieje się, gdy powietrze jest brudne,

ćwiczenie terenowe

- „Żywy obraz darów ziemi i powietrza” – Wyprawa do lasu lub parku. „Jesteście dziś w miejscu, gdzie powietrze jest czyste - między drzewami, trawą i liśćmi. Za chwilę stworzycie niezwykły obraz. Waszym zadaniem będzie pokazanie, czym dla przyrody jest powietrze. Będziecie artystami, ale takimi, którzy niczego nie zrywają ani nie niszczą. Używamy tylko tego, co leży na ziemi. Ułóżcie na ziemi obraz przedstawiający powietrze i to, co dzięki niemu żyje lub się porusza: wiatr poruszający liśćmi (mandale), drzewo oddychające powietrzem, ptaka unoszącego się na wietrze, chmurę i deszcz, dym, który zatruwa powietrze, ludzkie płuca z liści lub trawy”,

ćwiczenia z zakresu sprawczości zgodne z filozofią zero waste

„Dzisiaj porozmawiamy o recyklingu i o tym, jak możemy dać nowe życie starym przedmiotom. Zamiast wyrzucać plastikowe butelki, możecie je wykorzystać do tworzenia ciekawych i praktycznych rzeczy, takich jak świnki skarbonki czy doniczki na kwiaty. Dzięki temu nie tylko dbacie o środowisko, ale też rozwijacie waszą wyobraźnię i zdolności manualne”

- Świnka skarbonka z plastikowej butelki – do wykonania świnki skarbonki potrzebujemy małej butelki plastikowej, czterech nakrętek (na nóżki), różowej bibuły, pluszowego drucika (na ogonek), kolorowego papieru (na uszy), farbek, sztucznych oczek, nożyczek, kleju na gorąco. Instrukcja: najpierw wycinamy podłużny otwór w butelce – przez niego będziemy wrzucać pieniądze. Całą butelkę oklejamy różową bibułą. Na butelce przyklejamy oczy i uszy wycięte z papieru. Cztery nakrętki przyklejamy do spodu butelki – będą pełniły funkcję nóżek. Z pluszowego drucika formujemy zakręcony ogonek i przyklejamy go z tyłu. Zakrętkę butelki możemy pomalować farbą – będzie pełniła rolę pyszczka świnki,
- Doniczki lub osłonki z plastikowych butelek – z plastikowych butelek możemy też stworzyć kolorowe doniczki na kwiaty lub zioła. Do tego potrzebujemy: plastikowych butelek (1,5 lub 2 l), farbek, pisaków, nożyczek; Instrukcja: Odcinamy górną część butelki, dopasowując wysokość do

roślinki, którą chcemy posadzić. Możemy nadać butelce kształt zwierzątka, np. kota lub królika, wycinając odpowiednie uszy. Malujemy butelkę farbami. Po wyschnięciu możemy namalować zwierzątku pyszczek i inne detale. Doniczkom można nadać kształty różnych zwierzątek i wyciąć z nich np. kotka lub królika. Jest to bardzo proste – trzeba odciąć końcówkę butelki, dobierając wysokość do posiadanej roślinki, przy okazji wycinając kocie lub królicze uszy. Tak przygotowaną butelkę należy pomalować farbą, a kiedy zaschnie – namalować zwierzątku pyszczek,

ćwiczenia z wyobraźni:

- „Moje drzewo ratuje powietrze” – uczniowie tworzą rysunkowych bohaterów: „Super Dąb Oddechowy”, „Wierzba-Wiatrówka”, „Brzoza-Pochłaniacz”. Do każdego dopisują trzy supermoce, np. „produkuję tlen”, „zatrzymuję pył i brud z powietrza”, „robię cień i chłodzę okolicę w upalne dni”, „tworzę domy dla ptaków i owadów”.
- „Nasza klasowa obietnica dla powietrza” – wspólna ekoprzysięga. Na dużym arkuszu dzieci podpisują „Obietnicę Czystego Powietrza”, np. „Będę częściej chodzić pieszo”, „Nie będę palić śmieci w ognisku”, „Będę dbać o rośliny w naszej klasie”, „Wyłączę światło, gdy nie jest potrzebne”. Plakat zostaje wywieszony w klasie.
- Uczniowie wymyślają zakończenia zdań typu: „Gdybym był wiatrem, pomógłbym...”, „Gdybym był wiatrem, nie lubiłbym...”.

ćwiczenia z lokalności i regionalności:

- Uczniowie tworzą wspólny raport dotyczący powietrza, zawierający odpowiedzi na pytania: Jakie drzewa rosną w naszym mieście? Jakie są źródła zanieczyszczenia powietrza w mieście? Gdzie powietrze jest najczystsze? Jakie działania mieszkańców regionu pomagają w oczyszczaniu powietrza? Jakie źródła energii możemy wykorzystywać, aby nie zanieczyszczać powietrza i dbać o środowisko?
- Zgodnie z ideą sprawczości uczniowie obserwują okolicę szkoły (drzewa, ulica, domy, kominy, panele słoneczne), zapisują lub rysują trzy rzeczy, które poprawiają jakość powietrza, i zapisują lub rysują trzy rzeczy, które je pogarszają. W małych grupach formułują propozycje odnośnie do tego, co mogłoby się zmienić? Przykłady: więcej drzew na osiedlu, zielone przystanki, tablica szkolna, „dni bez samochodu”, budki lęgowe dla ptaków. Możemy pomagać ptakom, chroniąc ich naturalne miejsca życia, takie jak drzewa, krzewy, łąki i martwe drewno, w których znajdują schronienie i pożywienie. Warto także sadzić rodzime rośliny, ograniczać koszenie trawników oraz dbać o czyste powietrze i mniejszy hałas w naszym otoczeniu. Dzieci tworzą mini raport, będący własnym wkładem do lokalnej bazy edukacji klimatycznej, i przekazują go władzom miasta odpowiedzialnym za czyste powietrze.

ćwiczenia oparte na międzypokoleniowości:

- Wybierzcie się z rodzicami i dziadkami na spacer po waszym mieście. Podczas spaceru zapytajcie ich, jak kiedyś wyglądały odwiedzane przez was miejsca? Czy były to tereny zielone, a może osiedla? Jak jest teraz? Podczas spaceru zbierajcie różne liście, które się wam spodobają – mogą być duże, małe, kolorowe albo o ciekawym kształcie. Zbierajcie tyle, ile wam się przyda do późniejszego tworzenia zielnika, pamiętajcie, żeby nie niszczyć roślin. Po powrocie ususzcie liście i przyklejcie je na kartki, układając je w ciekawy sposób. Każdy liść podpiszcie, podając nazwę gatunku i miejsce, gdzie go znaleźliście. W ten sposób powstanie wasz własny zielnik, a przy okazji dowiedziecie się dużo o historii miasta, poznacie różne gatunki drzew i roślin oraz miło spędzicie czas z rodzicami i dziadkami.

UWAGI DO LEKCJI, WIEDZA DLA NAUCZYCIELA:

- Intencja naukowa: najpierw odkryliśmy, że powietrze istnieje. Potem poczuliśmy je dzięki ruchowi. Aż w końcu stworzyliśmy żywe istoty, które pokazują nam, jak bardzo powietrze wpływa na cały świat (odnośnie do ćwiczeń praktycznych).
- Mimo że powietrze jest niewidoczne, to realnie zajmuje miejsce, ma siłę, porusza przedmiotami (odnośnie do ćwiczeń praktycznych).
- Dzieci dowiadują się, że każde życie zależy od czystego powietrza, zanieczyszczenia wpływają na organizmy, powietrze jest elementem przyrody, nie „pustką”.
- Każda grupa prezentuje obraz i opowiada krótką historię: Co przedstawia? Jak powietrze działa w tym miejscu? Co niszczy lub pomaga powietrzu? (odnośnie do ćwiczeń terenowych).
- Nauczyciel zadaje dzieciom pytania: Co dzięki temu zadaniu odkryliście w przyrodzie? Jak powietrze łączy się z lasem, parkiem, ptakami? Jak możemy dbać, żeby te miejsca miały czyste powietrze? (odnośnie do ćwiczeń terenowych).

(EKO)INSPIROWNIK NAUCZYCIELSKI. MATERIAŁY DODATKOWE I MULTIMEDIA.

Schofield J., Danks F., *W co się bawić w miejskiej dżungli. Gry i zabawy na podwórku*, Buchmann, Warszawa 2015.

Rogoś A., Ogonowska M., *Co zrobić z tą chmurą smogu?*, Grupa Wydawnicza Foksal sp. z o.o., Warszawa 2015.

Łyżczarz I., 12 prostych pomysłów na zabawki z recyklingu, 14.01.2026,

<https://obido.pl/odkrywaj/12-prostych-pomyslow-na-zabawki-z-recyklingu.html>

SŁOWA KLUCZE:

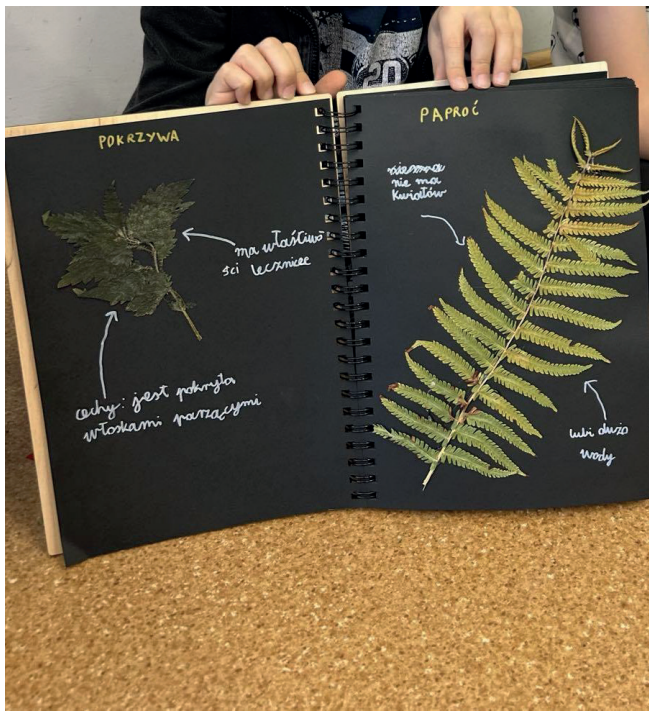
smog, powietrze, doświadczenia przyrodnicze, recykling, kreatywne zabawy, obserwacja środowiska.

Fot. K. Smolka, 13.11.2025

Fot. K. Smolka, 13.11.2025

Fot. K. Smolka, 13.11.2025

Fot. K. Smolka, 13.11.2025